

ACC. N:R M. 12938:1-13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Blekinge*

Upptecknare: *A. O. Sundberg, Mårserum*

Härad: *Bjäreåne*

Berättare: " " " "

Socken: *Ård*

Berättarens yrke: *f.d. stenhuggeri förman*

Uppteckningsår: *1953*

Född år *1875* i *Ronneby landsf.*

36 av andskap, förlösning, barnsäng o. kyrktägning.

s. 1-13.

LUF 96.

M. 12 938,

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Till

Folklivsarkivet

Lund

Är bänder på svaren på båda listorna
svaren gäspen endast från 1800-talet,
då lears skutare, forpsare och fiskare,
bönderna har ju mindre besked om, men är
i det närmaste lika åtminstone små.
bönderna, de finare o bättre bönderna hadde
så bättre på alla vis även med småbarnen.

På lickenar med stor högsäkring
dragsöden 24/11.53 R. Lundberg

Suf. 96
1

Uppvandes Kassa. Föreläsning. Barnäng och Fyrktagning
Tinställning till barn. Barnantal. Barnlöshet. Barn-
beskrivning och Mott.

Många ville gärna ha barn andra inte.
minimiantalet va 60 stycken, många kunde på
10-12-14-15. ända upp till 18-19 barn.

Folk trodde i allmänhet då va på förhand bestämt
av vår herre.

Om tvillingar sa dom va ett straff av gud.
Tvillingar har inte förekommit i våra tider.
De fläste ansåg pojkar va bäst, därför de skulle
kunna hjälpa fadren med arbetet. Kvinnan
ville nog ha en flicka därför hon jämrade mera
hjälpa i hushållsarbetet. Barnläsa äktenskaps
va att bekämpa, de fick ofta håra smärter.

Att göra något vid ofruktsamheten ansågs vara
omöjligt. Att folk på 1800 talen va mycket vid-
skräpiga är en känd sak.

Att de försökte sig på allt slags trollslag, var
säkert, att någon gammal körring kokte i hopa några
slags göja som de barnlösa skulle taga in vissa föder
och dagar, såsom tre torsdagar på påsk kl. 12 på natten
även skulle de lägga ett armstymm under huvudet
då de skulle sova, gäp inte detta fans ingen jäp
för dem att få några barn.

Att någon tid eller plätt för samlat hade säkert
ingen betydelse.

Det ansågs mera anständigt att inte få barn då
första året. Aldern för förlossning var 23-25 mer
o mindre men inte under 20 år.

Mellan varje barnsäng var i allmänhet 2 år

Att någon försökte med några konstas minskas
på barnskaran fans inte på 1800-talet.

Skavandskap kunde avlyckas om barnet va välkom-
mit eller inte kunde hända o hända ofta, om kvinnan
va lite oförsiktig, t. ex. lyfta en tung lyftgryta

eller lära ~~en~~ en tung hårda, targa i några hårda
lag m m. Att många gifta kvinnor försökte sig
på abort är utslutet dermot ogifta som påkär
illa ut har nog försökt sig på alla möjliga men
ofta misslyckats, många fått släppslivet till.
Kallades uppsättlig abort ansågs det som lade
brott och mycket stor bygd.

De flästa äktenskapen ingicks först efter
havandeskapet. De utom äktenskapet födda
barn fick ofta utstå smädelser och här även ansågs
de vara sämre än andra barn. Att modern
fick ofta utstå lade smädelser och här ofta tygligt
hemödt. Utom äktenskapet födda barn kallades
bakteringar, också (horungar)

När en kvinna va gravid lades hon är med barn
eller små en unge, när hon sa hon är bukat.
Att en kvinna talade om då gjorde hon inte
ofta fick hon veta då av andra innan hon

va själv säker derom, något gjordes inte såvida
hon inte va särskilt sjuk att hon måste söka
läkare, då fick hon alltid visshet om sitt förhållande.
Mågot så när viste de när förlossningen skulle
ske de räknade från den tid barnet tog liv, då har
halva tiden gått d.v.s. 4 1/2 månad (då va de halnatta.)
Att de själva kunde medvärka till om då lev en pojke
eller flicka är utslutet. Då endast av kvinnans
utseende gissade då blir nog en pojke så förfärligt
ljock som hon är, någon särskild undersökning
gjordes inte. Den levande modern skulle så mycket
som möjligt va i härelse. Kvad hygien beträffar så
berodde då på kvinnans förut invanda vanor.
Då hände ofta under grossstiden att hon va mer och
mindre noggran med mat, ofta önskade sig, då eller
då, de ansågs då vara lystna.

4 Kläderna hade hon de vanliga hon satte bara en
hank i polen som utökades allt som då behövdes,

Någon skaffade sig, så B.B. förkläde.

Den finare bondmoran var nog lite mer aktad i
sambället än t.ex. en torpare eller fiskarekvinna.

Themalivet var arbetsfördelningen som vanligt.

Den ogifta kvinnans behandling var mycket varierande
beroende på vilken hon var hos, ofta fick hon utstå
smädelse från, deremot kunde hända hon blev
hummant & vänligt behandlad. Även kunde hon få
behålla sin plats. När hon fick gå under ökenamnet
hona var så godt som säkert.

De förberedelser som gjordes var att sy babykläder,
vilka kvinnan själv förfärdigade, nästan alltid
i smyg, hela elstjärnan kallades svepen.

Thuggen togs sällan fram förr än den barnet var
minst 8 år gammalt.

Bland torpare, arbetare, och fiskare anlätades
mycket sällan någon barnmorska, deremot
en gammal gummä som var van och kunnig.

5

6. då kallades barnslörd. Några större förberedelser
gjordes sällan, då en grannkvinna skulle hämtas
fick hon gä. Vid missfall iakttogs stor försiktig-
het. I de flärsta fallen berodde de på förkylning
arbeta eller värdeslöshet. Fostret förvarades i
en liten ask, som de bad kyrkvaktmästaren
(kyrkogubben) lägga i en grav då han grävde en.
Nå kvinnan gick över tiden ansågs hon gädt över
en hästvaltra, då kunde hon inte föda barnet förr
än hon låtit en ~~här~~ häst ätit i sin förkläde
som först skulle läggas hö uti.

Förlösningen.

Förlösningen skedd i hennes egen säng, något
särskilt ställe eller rum här ja inte här talas
om, ej hålles något namn på rummet, att det
fanns allt vad ni kända er på.

6. De som var närvarande förutom jordmor, var
någon nära släkting t.ex. hennes mor eller syster

7.

Annars en annan gåd vann, deras klädsel var
vanliga gårdorts kläder, de kallades vid namn,
många andra uppgifter än koka kaffe, och passa
på att plocka fram vad som skulle behövas.

Fadren kunde få närvara, men de äldre barnen
måste gå ut till i en närbelägen stuga.

Den som förläste va den tillkallade gamla tanten
som åtagit sig nämnda uppdrag, alltså en
torpsas eller arbetarhustru.

Barnmorskorna rekyterades endast av bönder
och tjänstemän, deras arvode va mycket varierande
då de räknades efter deras tackberade inkomst.
Förlossningställningen kunde va lite hur som helst
men i sängen var den räta platsen, den läddades
som vanligt, fast med lite sämre lakan under.
många särskilda saker såsom vare sig byxor
eller västar som skulle fjäna som krollyg
har jag aldrig hört.

Att barnsängsskrinnan var klädd i bora (särkan)
linsgjut och en nattböja.

De olika slaggen kallades kyngar, hon skulle vara
i så stor rörelse som möjligt, ansågs va mycket bra
någon lugnande medicin va endast barnmorskan
som kunde ge, man kunde underlätta barnföder-
iskans lidande då man hållde henne om ryggen.

Då ett barn inte va rättledet (vänst) måste läkare
jälps påkallas. Att barnmorskan tagit ut barn
med tungen har ja hört, men aldrig med knok.

Att alla som fick närvara vid föreläggningen måste
vara både rena och varma om händerna.

Då allt var över och allt va som då skulle bjöds
håde kaffe och mat. Det där överförande av
värkarna på fadren är rena skrock.

Den som tog emot barnet då då va födt va barn-
morskan eller hjälpsurman, den avsklippta biten
av navellsträngen lades redan på i händelse

det skulle bli svårt med läkningen av naveln
skulle den bifin läggas på då skulle hjälpa.
Först sköttes modern om, sedan badades barnet
i lagom gult vatten, som de först bläckte tre
glödnings test i, även va då mycket bra med ära-
silver t. t. en knapp s. d. den som badade barnet
var barnmarstkan, när barnet var påklädt skulle
då vägas, med en vanlig skälgrunds baltsmark
något fisk med vitken va då inte.

Barnet räktes först till fadren med orden
var så god pappan la emot nykomlingen.

Det gägg hört talas om barn som föds med seger-
hätta, det va mycket sällsynt med att den blev där
förvarad, då den ansågs bringa tur och lycka för
den som var född med segerhätta.

Att de tog nogga reda på vilken dag i veckan
såväl som daton m. m. är säkert.

9 Efterbörden grävdes ner men först efter

många konster såsom avbranna i hi Svavelstickan,
svartas synalar eller strumpstickor måste också
vara med, allt detta för inte vätter eller annat tralltyg
skulle ha makt med barnföderskan. Att man
lindade om den förlösta kvinnan så hårdt hon
fäldes ha det. Om barnet va dödfödt begravdes då
dog modern strax efter fick hon sitt barn med sig i
kistan. Den kvinna som inte kunde föda sitt
barn utan måste tagas ut på ridan denna nöd-
åtgärd kallades Kärjersmitt, detta barn ansågs som
ett lurligt och framgångsrikt barn.

Om en kvinna dog och barnet va dött fick hon en
hel barnutstyrbst med sig i kistan. Detta för folk
va så vidskepliga. Att då både äts o dracks efter
förlorningen av vad huset förmäddes, även
modern drack en kopp kaffe om hon inte va all
fördålig. Barnen hade alltid barnmorskan
med sig i sin koppel eller kaffisäcken

En slarken är mycket jägesslig. pålitlig då de
gäller att komma med barn, vi alla.

Barnsängsliden

8 dagar bruka vara den vanliga tiden för en
barnsängsfeber, om inga andra sjukdomar
tillstår. Barnafödelskan var klädd i bara
linbyxor (Pärken) kottaröja. Längsen var bäddad som
vanligt, fast mera bakom under, pector (kuddar)
lägga. Under tiden fick den lillkallade gylsen mor
eller syster sköta hushåll, några kärleksfulla ljudna
att besöka barnet har ja inte hört talas om att
någon grannekinna kunde komma med särskilt
tillagad mat som passa för den sjuka.

Om hon ansåg ren eller oron skulle hon inte gå
ut under her himmel förr än hon gått i kyrkan.

Kyrktagning

Hon skulle bli nyssködd, hon fick inte gå i kyrkan förr
än barnet var döpt (krästa) om då dött en månad

Kyrktagningen skedd efter dopet, att mannen
sivver kyrklagen har inte förekommit.

En kvinnan fick anmälas i förväg, hos prästen någon
avgift behövdes inte. Kvinnan som skulle kyrk-
tagas va svartklädd, att barnets mössa va utstyrt
med fina band, om de nu va röda till pojke. Lilla flick
flicka kommer gästhäls. Mannen skulle följa ^{kvinnan} ~~kvinnan~~
till kyrkan han va då klädd i svarta kyrkkläder.

Kyrktagningen ägde rum före mässan, då de va
undanstakat gick hon o satte sig i en bänk (stol) hon
va med under hela gudstjänsten, någon särskild plats
hade hon inte utan i en av de främsta bänkarna.

Kyrktagningen ägde rum vid alfärningen, de kunde
va hur många som helst, prästen läste för alla på
en gång, man tog var och en i handen, sen fick de
sjö o satte sig, då va lika för alla.

Något offer eller gåva till prästen behövdes inte.

12. Att kyrkbesökarna blev ljudda på fraktsing

hände alldrig, för gift eller ogift kvinnan va samma
ceremoni. En kvinnas som fått missfall behöfde inte
kyrktagas. Om en kvinna dött i barnsäng då
fick dödföds begravningen ske lika som en annan.
Någon slags rening i hemmet, eller vad hon skulle
iakttaga på hemväg från kyrkan va inget
särskildt, några kyrktagningsgillen förstom
alldrig, att gå till kyrkan söndagen efter hade
ingen särskild betydelse, kyrktagningsbruket
började slappas av redan på 1800 talet för att
slutligen upphöra ett bra stycke in på 1900 talet
dock inte senare än 1908 eller 1910.

Efter 1910 är då ingen kvinna som blivit kyrk-
tagen.